

Renata Przeorek-Smyka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „PARTNERSTWO IZERSKIE” JAKO PRZYKŁAD WSPÓŁPRACY MIĘDZYSEKTOROWEJ NA RZECZ ROZWOJU TURYSTYKI W REGIONIE

Streszczenie: Artykuł przedstawia inicjatywy prowadzone przez Lokalną Grupę Działania „Partnerstwo Izerskie” na rzecz rozwoju turystyki na Pogórzu Izerskim. Omawia krótko historię oraz wskazuje na cele zawarte w Lokalnej Strategii Działania opracowanej przez omawiane międzysektorowe partnerstwo, a wpływające na rozwój turystyki w regionie. Opracowanie uzupełnia prezentacja wprowadzonej w Polsce w latach 2004-2006 Inicjatywy Wspólnotowej Leader+, dzięki której pojawiła się realna możliwość zinstytucjonalizowania współpracy podmiotów z różnych sfer gospodarki na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i małych miasteczek. Autorka wskazuje zakres i etapy wdrażania wspomnianej inicjatywy, jak również przybliża program Leader, będący jej kontynuacją w kolejnym okresie programowania.

Słowa kluczowe: region, turystyka, współpraca, lokalne grupy działania.

1. Wstęp

Po wejściu Polski w struktury Unii Europejskiej zostały stworzone realne warunki dla przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich. Przygotowane i wprowadzone do realizacji programy, w tym Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), oprócz ogólnych założeń zawierają konkretne rozwiązania i instrumenty aktywizujące wiejskie społeczności lokalne, stanowiąc odpowiedź na ich potrzeby i problemy. Podstawowym instrumentem w tym zakresie jest program Leader i funkcjonujące w jego ramach Lokalne Grupy Działania (LGD). Są one instytucjonalną formą współpracy podmiotów różnych sektorów gospodarki – publicznego, prywatnego i społecznego¹. Współdziałanie w partnerstwach terytorialnych to przykład wspierania rozwoju

¹ Współpraca podmiotów w ramach LGD określana jest również jako partnerstwo międzysektorowe (*cross-sector partnerships*) lub partnerstwo „oparte na obszarze” (*area-based partnerships*), a definiowane jest jako dobrowolne, otwarte porozumienie co najmniej trzech zachowujących autonomię partnerów, reprezentujących co najmniej dwa sektory (z trzech: publicznego, prywatnego i pozarządowego), którzy wspólnie realizują długoterminowe działania na rzecz określonego regionu, doskonaląc je i monitorując oraz zachowując zasadę równości w dzieleniu zasobów, odpowiedzialności, ryzyka

obszarów, oparty na endogennych² procesach i strukturach, prowadzący do zwiększenia udziału społeczności lokalnych w decyzjach dotyczących optymalnego wykorzystania występujących w regionie zasobów przyrodniczych, kulturowych i ludzkich.

W Polsce możliwe było powstanie wspólnych przedsięwzięć administracji publicznej (samorządy gmin), organizacji pozarządowych (np. stowarzyszeń), sfery biznesu (podmioty gospodarcze) i osób prywatnych (mieszkańcy, lokalni liderzy) po wprowadzeniu programu Leader, który łączył zaangażowanie podmiotów funkcjonujących w różnych sferach życia w jednej inicjatywie na rzecz rozwoju własnego obszaru – wsi i małych miasteczek. LGD powstające w jego ramach mogły pozyskiwać środki finansowe na realizację projektów ważnych dla społeczności lokalnych, a z różnych względów pominiętych w priorytetach strategii rozwoju jednostek samorządu terytorialnego.

Podstawowym celem artykułu jest prezentacja aktywności Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo Izerskie” prowadzonej na rzecz rozwoju turystyki na obszarach wiejskich Pogórza Izerskiego. Podjęte rozważania uzupełnia m.in. omówienie Wspólnotowej Inicjatywy Leader, wskazanie zakresu udzielanej w jej ramach pomocy i zasad, na których jest ona oparta.

2. Podstawy funkcjonowania Lokalnych Grup Działania w Polsce

W krajach UE w latach 1991-2006 zostały zrealizowane trzy edycje programu Leader (Leader I i II oraz Leader+). W Polsce w latach 2004-2006 wprowadzono wspomnianą inicjatywę jako Program Pilotażowy Leader+ (PPL+) [Internet 3]. Wdrażany był on jako działanie 2.7. w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego (SPO) „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” [Internet 2]. Instytucją zarządzającą był minister rolnictwa i rozwoju wsi/Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich, natomiast instytucją wdrażającą – Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA. Wsparcie finansowe ogółem dla PPL+ wyniosło 18,75 mln euro, z czego 80% pochodziło z UE (15 mln euro), natomiast 20% z budżetu państwa (3,75 mln euro) [Internet 2]. Maksymalna wysokość pomocy objęła 100% kosztów kwalifikowanych. Ostatecznymi beneficjentami pilotażowego programu Leader+ byli mieszkańcy obszarów wiejskich.

i korzyści [Furmankiewicz 2006]. Bardziej ogólne określenie współpracy wskazuje, iż jest to działalność prowadzona wspólnie, w porozumieniu z kimś innym [Szreder 2004, s. 104].

² Jest to jedno z ujęć realizacji współczesnego rozwoju lokalnego i regionalnego, obok rozwoju egzogenego, spolaryzowanego, zintegrowanego, samoorganizacji i rozwoju samopodtrzymującego się. Współpraca w ramach lokalnych grup działania ma charakterystyczne cechy rozwoju endogenego, a mianowicie: rozwój regionu opiera na jego wewnętrznym potencjale rozwojowym, prowadzone działania to inicjatywy oddolne społeczności lokalnych [Filipiak i in. 2005, s. 29-31].

Wdrażanie PPL+ podzielone zostało na dwa schematy. Pierwszy realizowany był od końca 2004 do końca 2006 r. i objął:

- wsparcie przygotowania strategii rozwoju obszarów wiejskich (ZSROW),
- wsparcie procesu tworzenia LGD,
- promocję obszarów wiejskich oraz aktywizację ludności do wzięcia czynnego udziału procesie rozwoju obszarów wiejskich.
- Drugi, wprowadzany od marca 2006 do końca 2008 r., dotyczył:
- wsparcia działalności LGD na rzecz realizacji strategii,
- promocji obszarów wiejskich,
- mobilizacji ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich,
- upowszechniania i wymiany informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich.

Obecnie PPL+ został zastąpiony programem Leader, stanowiącym czwartą oś Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Działania realizowane w jej ramach to [Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, *Oś IV Leader...* 2008, s. 60, 62, 65-66; Palich 2009, s. 117-118]:

- wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju („Wdrażanie LSR”) – umożliwia mieszkańcom obszaru objętego LSR realizację projektów zgodnych z jej celami. Zakres pomocy obejmuje przedsięwzięcia mieszczące się w ramach działań osi trzeciej, tj. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz tzw. małe projekty,
- wdrażanie projektów współpracy („Projekty współpracy”) – pomoc przyznawana jest na realizację projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej zawartych w LSR, jak też nieuwzględnionych w LSR, ale zgodnych z jej celami,
- funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja („Funkcjonowanie LGD”) – pomoc jest przyznawana lokalnej grupie działania, m.in. na szkolenia kadr uczestniczących we wdrażaniu LSR, animację społeczności lokalnych, koszty bieżące LGD.

Należy zwrócić uwagę, iż funkcjonowanie omawianego programu Leader oparte zostało na 6 zasadach [Internet 5]:

- *terytorialność* – program realizowany jest na konkretnym obszarze, który może zamieszkiwać od 5 tys. do 150 tys. osób,
- *oddolność inicjatyw* – mieszkańcy obszaru przez LGD decydują o kierunkach rozwoju i podejmowanych działaniach na swoim obszarze,
- *integralność podejścia i widzenia spraw w szerokim kontekście konkretnego obszaru*, jego uwarunkowań, zasobów, ograniczeń, szans i możliwości,
- *partnerstwo* – LGD tworzona jest na równoprawnych zasadach przez trzy kategorie partnerów: samorząd gminny (czasem powiatowy), przedsiębiorców i osoby prywatne oraz organizacje pozarządowe (np. stowarzyszenia); partnerstwo oznacza tu również, że grupa nie zamyka się w gronie założycieli i jest otwarta na wszystkich nowych członków,

- *samodzielne zarządzanie na poziomie lokalnym* – LGD to organ decyzyjny, który zarządza swoimi finansami według określonych, przejrzystych zasad,
- *innowacyjność* – Leader to sposób na poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań problemów, przed jakimi stają mieszkańcy określonego terenu,
- *współpraca z innymi LGD w regionie, w kraju i za granicą* – Leader to uczenie się od innych, twórcza adaptacja ich doświadczeń i dzielenie się własnymi doświadczeniami.

Oddolne, partnerskie podejście do rozwoju obszarów wiejskich w Leader realizowane jest, jak już wspomniano, przez lokalne grupy działania, a polega na opracowywaniu przez omawiany podmiot Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), przy aktywnym udziale społeczności wiejskiej, a następnie realizacji wynikających z niej zapisów/projektów, łączących zróżnicowane zasoby obszaru, wiedzę i doświadczenia przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. To oni tworzą reprezentatywne partnerstwo w LGD dla obszaru objętego LSR. Można zauważyć również, iż na poziomie decyzyjnym LGD (Rada Programowa), zgodnie z wytycznymi programu, przynajmniej 50% powinni stanowić partnerzy gospodarczy i społeczni. Poprzez utworzoną Radę Programową LGD wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej lokalnej strategii działania (por.: [Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, *Program...* 2008, s. 61]).

3. Charakterystyka Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie”

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie” ma swoją siedzibę w jednym z sołectw gminy Gryfów Śląski. Obejmuje swoim zasięgiem siedemnaście gmin położonych na północ od Gór Izerskich, pomiędzy Nysą Łużycką a Bobrem, w Dolinie Kwisy. Jest to teren ośmiu gmin miejsko-wiejskich: Mirsk, Lubomierz, Wleń, Lwówek Śląski, Gryfów Śląski, Nowogrodziec, Leśna, Olszyna, oraz dziewięciu gmin wiejskich: Platerówka, Siekierczyn, Lubań, Sulików, Warta Bolesławiecka, Stara Kamienica, Świeradów Zdrój, Zawidów i Zgorzelec.

Początki współpracy na Pogórzu Izerskim sięgają 2002 r., kiedy to w powiecie lwóweckim i lubańskim zorganizowano szkolenie nt. partnerstwa finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wówczas pojawiły się pierwsze pomysły i projekty stanowiące bodziec do wspólnych działań. W trakcie warsztatów współpracowali przedstawiciele samorządu gminnego i powiatowego, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych, rolnicy i związki zawodowe. Współpraca Dolnośląskiej Izby Rolniczej, Dolnośląskiego Regionalnego Stowarzyszenia „Obszary Wiejskie” oraz Południowo-Zachodniego Forum Samorządowego Pogranicze pomogły w aplikacji do PPL+. Fundatorem i założycielem Fundacji Partnerstwo Izerskie Bogactwem Trójgranicza (obecnego Stowarzyszenia LGD „Partnerstwo Izerskie”) było

Dolnośląskie Regionalne Stowarzyszenie „Obszary Wiejskie”. Fundacja otrzymała dofinansowanie i zrealizowała 9 małych projektów w ZSR OW. Swoim zasięgiem obejmowała wówczas 11 gmin Pogórza Izerskiego.

Przedstawione informacje na spotkaniu 11 stycznia 2008 r. w Gryfowie Śląskim zorganizowanym wspólnie z Urzędem Marszałkowskim oraz analiza form prawnych udziału samorządów gmin jako członków zwyczajnych i brania pełnego udziału w budowaniu partnerstwa zdecydowały o powołaniu LGD na Pogórzu Izerskim w formie stowarzyszenia. Zebranie założycielskie odbyło się 18 kwietnia 2008 r., a do Krajowego Rejestru Sądowego wpisu dokonano 11 września tego samego roku. Podstawę prawną powołania stowarzyszenia stanowił art. 15 Ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju...].

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych celu pierwszego, przyjętego do realizacji w ramach LSR

Cele szczegółowe	Działania
1.1. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej regionu	rozwój spójnego i dobrze funkcjonującego systemu tras turystycznych w regionie
	budowa, modernizacja i rozbudowa małej infrastruktury turystycznej, lokalnych atrakcji turystycznych i rekreacyjnych
	organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych
	usprawnienie działania ochotniczych straży pożarnych (OSP) w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa turystów
1.2. Wspieranie inicjatyw związanych z rozwojem przedsiębiorczości, usług, rzemiosła i produktów, zwłaszcza charakterystycznych dla Partnerstwa Izerskiego	tworzenie i doposażenie przedsięwzięć edukacyjnych jako lokalnych ofert turystycznych
	organizacja pokazów i jarmarków rękodzieła ludowego, rzemiosła, sztuki kulinarnej, hodowców itp.
1.3. Różnicowanie dochodów rodzin rolniczych w kierunku większej samodzielności i efektywności ekonomicznej	wspieranie rozwoju firm i działalności służącej ochronie środowiska i rozwijających innowacyjne technologie w regionie
	wspieranie rozwoju agro- i ekoturystyki, rekreacji na terenach wiejskich

Objaśnienia: cyframi: 1.1, 1.2 i 1.3 oznaczono kolejne cele w ramach celu głównego nr 1.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie” 2008, s. 43-44].

W obecnym okresie programowania podstawą funkcjonowania stowarzyszenia jest opracowana przez partnerstwo, po konsultacjach ze społecznościami lokalnymi, „Lokalna strategia działania w perspektywie do 2015 roku”. Przyjęto w niej do osiągnięcia trzy cele główne [Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie” 2008, s. 41-43]:

1. Zróżnicowanie dochodów mieszkańców przez wykorzystanie położenia i swoistych cech regionu.

2. Tworzenie warunków do organizowania się, samorealizacji i rozwijania pasji, zainteresowań mieszkańców regionu.

3. Poprawa funkcjonowania regionu z zachowaniem jego swoistych, wyróżniających cech.

W ramach każdego z ww. celów sformułowano cele szczegółowe, te wspomagające rozwój turystyki w regionie zamieszczono w tab. 1 i 2. Dodatkowo dla poszczególnych celów szczegółowych wskazano konkretne działania, które będą wdrażane przez partnerów w perspektywie do 2015 r.

Tabela 2. Wybrane cele szczegółowe do drugiego i trzeciego celu głównego, przyjęte do realizacji w ramach LSR

Cele szczegółowe	Działania
2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i poczucia tożsamości regionalnej	organizacja imprez masowych i klubowych, zwłaszcza festynów, imprez kulturalnych, sportowych, turniejów
	wspieranie lokalnej aktywności, zwłaszcza artystycznej, rękodzielniczej, ludowej, kulturalnej, kulinarnej
2.2. Rozwój infrastruktury społecznej służącej rozwojowi aktywności lokalnej	budowa, modernizacja, remont i wyposażenie obiektów sportowych
	budowa, modernizacja i wyposażenie ścieżek spacerowych, miejsc do rekreacji i wypoczynku w plenerze, rewitalizacja parków
2.4. Wspieranie działań integrujących sektor publiczny ze społeczeństwem i przedsiębiorcami	zagospodarowanie centrów miejscowości jako wynik współpracy trzech sektorów – wypracowane w planie odnowy miejscowości
3.2. Ochrona swoistej dla regionu architektury, zabudowy, obiektów o znaczeniu historycznym i kulturowym	rewitalizacja, renowacja i odbudowa obiektów o znaczeniu historycznym i kulturowym
3.3. Aktywna ochrona przyrody i krajobrazu izerskiego	renowacja i odtworzenia lokalnych małych zbiorników wodnych jako ważnych elementów krajobrazu regionu
	rekultywacja, renaturyzacja, zagospodarowanie terenów przywracających ład w krajobrazie i uporządkowanie zabudowy
3.4. Promocja regionu i jego walorów	organizacja imprez z udziałem gości z Czech i Niemiec
	wydawnictwa, publikacje i inne materiały informacyjne, promocyjne o regionie i jego walorach

Objaśnienia: cyframi: 2.1, 2.2, 2.4 oznaczono kolejne cele w ramach celu głównego nr 2, a cyframi 3.2, 3.3 i 3.4 cele w ramach celu głównego nr 3.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie” 2008, s. 45-47].

Przedstawione w tab. 1-2 cele stanowią pochodną specyfiki regionu Pogórza Izerskiego, jego słabych stron zidentyfikowanych w przeprowadzonej analizie

SWOT oraz celów opisanych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Programu Leader.

Z kolei ustalone w Lokalnej Strategii Działania przedsięwzięcia przyjęte do realizacji podzielone zostały na trzy grupy [Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie” 2008, s. 75-77]:

- promocję i informację – istotne zwłaszcza w pierwszym okresie wdrażania strategii, prowadzone przy wykorzystaniu wielu narzędzi komunikacji społecznej (np. Internet, ulotki, broszury, informacje na tablicach ogłoszeniowych, współpraca z lokalnymi mediami),
- aktywizację i motywowanie – ma prowadzić do zaangażowania mieszkańców we wdrażanie strategii. Stowarzyszenie już pozyskało lokalnych liderów reprezentujących sektor publiczny, społeczny i gospodarczy,
- monitorowanie realizacji strategii – stanowi element ewaluacji własnej LGD, w której wykorzystane zostaną wskaźniki informujące o osiągnięciu celów zawartych w opisie przedsięwzięć strategii.

4. Działania Stowarzyszenia LGD „Pogórze Izerskie” wspierające rozwój turystyki w regionie

Wszystkie działania podejmowane przez Stowarzyszenie LGD „Pogórze Izerskie” podporządkowane zostały dwóm, wzajemnie sprzężonym, podstawowym przesłankom, a są nimi: tworzenie miejsc pracy i rozwój turystyki.

Przedsięwzięcia wspierające rozwój turystyki na Pogórzu Izerskim zrealizowane przez stowarzyszenie w poprzednim okresie programowania przedstawia w syntetyczny sposób tab. 3.

Współpraca w ramach LGD „Partnerstwo Izerskie”, jak wynika z tab. 3, prowadzi do wzbogacenia infrastruktury turystycznej regionu, jego walorów turystycznych (głównie o imprezy lokalne i regionalne), jak też podnoszenia wiedzy i umiejętności mieszkańców, w tym przede wszystkim właścicieli kwater agroturystycznych. Duże znaczenie dla ożywienia ruchu turystycznego w regionie mają także, głównie ze względu na duże rozproszenie i przeważającą większość małych i bardzo małych podmiotów funkcjonujących w gospodarce turystycznej, działania podejmowane przez partnerów w sferze promocji obszaru Pogórza Izerskiego.

Podstawowe działania wpływające na rozwój turystyki na Pogórzu Izerskim, które przyjęte zostały do realizacji zgodnie z opracowaną przez Stowarzyszenie LGD „Partnerstwo Izerskie” Lokalną Strategią Działania w perspektywie do 2015 r., prezentuje tab. 4.

Działania przedstawione w tab. 4, jak również zawarte w LSR partnerstwa, odnoszące się do aktywizacji turystyki w regionie, koncentrują się, podobnie jak przedsięwzięcia realizowane w poprzednim okresie funkcjonowania (tab. 3), w czterech blokach, a mianowicie:

Tabela 3. Przedsięwzięcia wpływające na rozwój turystyki na Pogórzu Izerskim zrealizowane przez Stowarzyszenie LGD „Partnerstwo Izerskie”

Działanie	Opis
Szlaki konne	– wytyczono szlaki i wydano ich mapę: „Agroszlaki. Konno po Pogórzu Izerskim” – zaznaczono na niej, poza szlakami, ośrodki jeździeckie, miejsca popasu dla koni oraz gospodarstwa agroturystyczne. Mapa zawiera również podstawowe informacje o miejscowościach Pogórza Izerskiego oraz jego walorach turystycznych
Wydawnictwa promujące region	– wydano mapę: Pogórze Izerskie. Izery Od-Nowa. Zawiera ona bazę noclegową i opis krajoznawczy obszaru objętego działaniem Stowarzyszenia LGD „Partnerstwo Izerskie”
	– wydano gazetę „Echa Izerskie” – wydawana jest kwartalnie od 3 lat, promuje region, jego walory i mieszkańców
	– w nakładzie 2000 egzemplarzy wydano książkę pt. <i>Kwisak zaprasza do Izerskiego stołu</i> , promującą potrawy przyrządzane przez mieszkańców Pogórza
Aktywizacja społeczności lokalnych	– powstało 28 grup odnowy wsi, którym przyznano dotacje na remont lub budowę świetlic, małych boisk wielofunkcyjnych, placów zabaw czy odnowę założeń parkowych, – wypromowano wieś Henryków koło Lubania poprzez wspólną imprezę partnerstwa i gminy Lubań
Uczestnictwo w targach	– „Zielony Tydzień” (Berlin) – największe targi rolnicze świata o wielkim znaczeniu, – Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL w Kielcach – specjalistyczna impreza promująca agroturystykę i produkty lokalne, – Międzynarodowe Targi Wyrobów Spożywczych Polagra-Food (Poznań)
Inne	– doradztwo i pomoc w opracowywaniu wniosków i pozyskiwaniu środków z UE, uczestnictwo w imprezach lokalnych, promocja regionu, współpraca z Czechami i Niemcami (Saksonią)

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych w Stowarzyszeniu LGD „Partnerstwo Izerskie” [Internet 4; Internet 6].

- wzbogacenie i poprawa infrastruktury turystycznej i paraturystycznej regionu, w tym głównie szlaków konnych, ścieżek spacerowych, miejsc do rekreacji i wypoczynku, dróg lokalnych oraz regionalnych,
- wzbogacenie oferty turystycznej i restauracja walorów turystycznych regionu – poza wprowadzeniem i wypromowaniem imprez turystycznych duży nacisk położony został na odnowę zabytków architektury oraz rozwój rękodzieła ludowego, rzemiosła i sztuki kulinarnej,
- doradztwo oraz podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców Pogórza, w tym głównie właścicieli podmiotów gospodarki turystycznej,
- promocja obszaru Pogórza Izerskiego i jego walorów turystycznych oraz podmiotów prowadzących działalność w sferze turystyki.

Tabela 4. Przedsięwzięcia wpływające na rozwój turystyki na Pogórzu Izerskim realizowane przez Stowarzyszenie LGD „Partnerstwo Izerskie”

Działanie	Opis
Inwentaryzacja	– inwentaryzacja walorów turystycznych (realizowana), szlaków turystycznych i imprez lokalnych (efektem ma być kalendarz imprez)
Szlaki	– wytyczenie i oznakowanie ok. 100 km szlaków konnych oraz wydanie ich mapy i katalogu turystycznego – projekt realizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem LGD Kwiat Lnu z siedzibą w gminie Lubawka i Stowarzyszeniem LGD Duchą Gór z siedzibą w gminie Mysłakowice
Imprezy	– stworzenie i wypromowanie własnej imprezy „Izerskie Klimaty, Izerskie Bogactwa”, która odbywałaby się w Świeradowie Zdroju, gdzie mogłyby pokazać swoją ofertę podmioty turystyczne Pogorza, – w 2013 r. w 200-lecie pobytu Napoleona w miejscowościach Pogorza podczas prowadzonych w tym czasie wojen napoleońskich – publikacja <i>Ślady Napoleona na Pogórzu Izerskim</i> , wytyczenie i oznaczenie Szlaku Napoleońskiego – ma być zorganizowanych 7 biwaków napoleońskich z udziałem wojsk napoleońskich
Szkolenia i doradztwo	– organizowanie warsztatów pisania małych projektów, ich rozliczania oraz pozyskiwania środków na wkład własny wymagany przy małych projektach, – szkolenia w formie spotkań informacyjnych nt. wymagań prawnych funkcjonowania stowarzyszenia – działania mające prowadzić do utworzenia małego biura agroturystycznego
Działania promujące region	– wydanie katalogu ofert weekendowych wypoczynku na Pogórzu Izerskim, – materiały promocyjne i informacyjne wydawane poza językiem polskim również w języku angielskim, niemieckim a w przyszłości czeskim, – przeprowadzenie kampanii medialnej, której efektem ma być film promujący obszar działania partnerstwa, – stworzenie tzw. wirtualnego spaceru prezentującego ofertę Pogorza Izerskiego
Inne	– doradztwo i pomoc w opracowywaniu wniosków i pozyskiwaniu środków z UE, uczestnictwo w imprezach lokalnych, promocja regionu, współpraca z Czechami i Niemcami (Saksonią)

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych w Stowarzyszeniu LGD „Partnerstwo Izerskie”.

Poza działaniami zaprezentowanymi w powyższych tabelach stowarzyszenie prowadzi wiele innych działań, które przyczyniają się do rozwoju turystyki w regionie w sposób pośredni. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje planowane zwiększenie integracji środowiska, które ma być realizowane pod hasłem „Każdy człowiek w partnerstwie jest ważny”. Inicjatywa ta obejmie w podstawowej formie naukę języka migowego.

Partnerzy zaangażowani w prace LGD chcą, aby podejmowane przez nich inicjatywy przynosiły wymierne korzyści wszystkim mieszkańcom Pogorza, dlatego na koniec 2011 r. planowane jest przeprowadzenie badań marketingowych przy wykorzystaniu kwestionariusza ankietowego oraz inwentaryzacja efektów projektów zrealizowanych i w trakcie realizacji. Uzyskane informacje mają służyć przede

wszystkim poznaniu potrzeb całej społeczności lokalnej oraz podnoszeniu efektywności działania stowarzyszenia w przyszłości.

5. Zakończenie

W literaturze przedmiotu wskazuje się wiele korzyści dla rozwoju lokalnego regionów, w tym również turystyki, a wynikających z koncepcji współpracy międzysektorowej w formie Lokalnych Grup Działania. Można do nich zaliczyć przede wszystkim [Furmankiewicz 2006, s. 120-121:

- budowanie porozumienia (konsensusu) między lokalnymi podmiotami, czego efektem jest tworzenie wspólnych, lokalnych strategii i ich koordynacja,
- ułatwienie dostępu do różnych umiejętności, promocja innowacji, umacnianie lokalnej identyfikacji grup i podmiotów społecznych z danym obszarem,
- poprawa konkurencyjności danego regionu,
- zwiększanie wrażliwości na potrzeby lokalne,
- poprawa możliwości finansowania działań lokalnych,
- zwiększanie partycypacji społecznej i redukcję konfliktów między podmiotami lokalnymi.

Poza powyższymi należy wskazać jeszcze trzy wynikające z ogólnych zalet współdziałania w grupie, a mianowicie: efekt skali i synergii oraz posiadanie tzw. masy krytycznej.

Również doświadczenia zaprezentowanego Stowarzyszenia LGD „Partnerstwo Izerskie” wskazują, iż omawiany rodzaj współpracy stanowi skuteczną metodę angażowania społeczności lokalnych w proces tworzenia koncepcji rozwoju gmin wiejskich i ich wdrażania. Świadczy o tym chociażby zainteresowanie i w efekcie przyłączenie się do partnerstwa gmin sąsiednich, niebiorących udziału w Programie Pilotażowym Leader+ (obecnie jest 17 gmin, a było 11), jak też wiele zrealizowanych już projektów, podnoszących atrakcyjność dla turystów Pogorza Izerskiego i propagujących omawiany region w Polsce i za granicą.

Literatura

- Filipiak B., Kogut M., Szewczyk A., Ziolo M., *Rozwój lokalny i regionalny. Uwarunkowania, finanse, procedury*, Wydawnictwo Duo-Ton, F.U.H.P, Szczecin 2005.
- Furmankiewicz M., *Współpraca międzysektorowa w ramach „partnerstw terytorialnych” na obszarach wiejskich w Polsce*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2006 nr 2.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, *Oś IV Leader. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, Wydawnictwo Artpress Inowrocław, Warszawa 2008.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Materiał informacyjny*, Wydawnictwo Grupa „Autograf” s.c., Warszawa 2008.

Palich P. (red.), *Marka wiejskiego produktu turystycznego*, Wydawnictwo Akademii Morskiej w Gdyni, Gdynia 2009.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie”, *Lokalna strategia rozwoju*, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Izerskie” 2008.

Szreder J., *Współdziałanie sektora publicznego i prywatnego w rozwoju lokalnym. Partnerstwo publiczno-prywatne*, Wyższa Szkoła Zarządzania w Słupsku, Słupsk 2004.

Ustawa z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, DzU 2007 nr 64, poz. 427.

Źródła internetowe

- [1] www.arimr.gov.pl.
- [2] www.fapa.com.pl.
- [3] www.fundusze-strukturalne.gov.pl.
- [4] www.kontakty.org.
- [5] www.leaderplus.org.pl.
- [6] www.targikielce.pl.

”THE IZERY PARTNERSHIP” LOCAL ACTION GROUP AS AN EXAMPLE OF INTERSECTIONAL COOPERATION FOR THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE REGION

Summary: The article presents initiatives carried out by “The Izery Partnership” Local Action Group for the development of tourism at the foothills of the Izery Mountains. It briefly presents its history and points out the objectives included in the Local Action Strategy which was worked out by described intersectional partnership and which contributes to the development of tourism in the region. The study is completed by the presentation of the European Union Initiative Leader+ introduced in Poland in the years 2004-2006, due to which there appeared a real possibility of institutionalizing of the cooperation of entities from different economic spheres to develop rural areas and small towns. The author points out the scope and stages of implementation of the mentioned initiative, as well as introduces Leader Programme, which is the continuation of the programming period for years 2007-2013.